

У Србији се данас обележава Видовдан, православни црквени празник, али и дан великих историјских догађаја. Од Косовске битке и Првог светског рата, па све до изручења Слободана Милошевића Хашком трибуналу, 28. јун, је деценијама и дан великих одлука.

На данашњи дан 1389. године на пољу Косову одиграла се пресудна битка између српске и турске војске, која је отворила врата Турцима за даљи продор у Европу. Оскудни историјски подаци не откривају ток битке, чак ни ко је победио. Претпоставља се да је турски султан Мурат I, који је на Косово стигао са синовима Бајазитом (потоњи султан Бајазит I) и Јакубом, предводио 40.000 војника, а да је српски кнез Лазар Хребељановић сакупио 25.000 бораца.

Краљ "Орбљем и Босни" Твртко I Котроманић - који је кнезу Лазару притекао у помоћ одредом под командом великог војводе Влатка Вуковића - писао је Трогиранима 1. августа 1389. о победи над Турцима. Слично писмо је Твртко послао и у Фиренцу, одакле му је одговорено да већ знају за турски пораз. На победу Срба посредно указује и дневник с пута у Цариград руског митрополита Пимена, у којем се помињу велики нереди у Турској 12 дана после Косовске битке. У бици су погинула оба владара: Лазара су Турци заробили и посекли, а Мурата I је убио српски ратник Милош Обилић. У сваком случају, неспорна је последица била да је Србија убрзо постала вазална држава. Косовска битка постала је предмет легенде, прво код чувеног писца средњовековне Србије Константина Филозофа у "Животу деспота Стефана Лазаревића", затим код дубровачког историчара Мавра Орбина у делу "Il Regno degli Slavi" (Краљевство Словена) - које је у ствари прва права историја Срба, а највише преко циклуса српских народних епских песама.

1491 - Рођен је енглески краљ Хенри VIII, који је раскидом с римокатоличком црквом извео црквену реформацију проглашењем Англиканске цркве (1534.) независне од Ватикана, с краљем као врховним верским поглаваром. Женио се шест пута, пошто није имао мушког наследника, а с Римом је раскинуо пошто није добио дозволу да се разведе од Катарине Арагонске и ожени Аном Болен. Проширио је власт на Велс, Шкотску и Ирску и успешно је изградио јаку флоту - темељ касније енглеске поморске моћи.

1577 - Рођен је фламански сликар Петер Паул Рубенс, један од највећих мајстора барока. Сјединио је најбоље традиције северњачког и италијанског сликарства. Стварао је дела пуна драматике, чулности, раскоши костима и сјаја боја.

Радио је историјске, верске и митолошке композиције, сеоске и галантне сцене, портрете и пејзаже. Живео је претежно у Антверпену, али је радио и у Француској и Шпанији, где је утицао на шпанског сликара Веласкеза. Пошто је имао бројне поруџбине, неретко дела великих димензија, део посла препуштао је ученицима, међу којима су најзначајнији фламански сликари Антон ван Дајк и Јаков Јорданс.

1690 - После пораза Аустријанаца у рату с Турцима, у којем је као савезник Б

Сабор је признао Леополда I Хабзбуршког за краља Србије.

Патријарх је тих дана, посредством епископа Исаије Ђаковића, преговарао с аустријским царем Леополдом I о преласку преко Саве и Дунава и Срби су кренули на север два дана пре него што су Турци поново заузели Београд. Населили су се на широком простору Угарске (око 50 вароши), највише на територији данашње српске Војводине, али и много северније попут Сент Андреје или Будима који је дуго био важно средиште Срба. Велика сеоба веома је повећала бројност Срба на тим територијама, али и раније су Срби на простору данашње Војводине били бројни. Сви фрушкогорски и јужнобанатски манастири вековима су старији од Чарнојевићеве сеобе, што сведочи о бројности тамошњег српског живља.

1629 - Миром у Алеу окончана је побуна Хугенота у Француској.

1712 - Рођен је француски филозоф, писац и композитор Жан Жак Русо, инспиратор идејног концепта Француске револуције, посебно "Декларације о правима човека и грађанина". Његова политичка филозофија битно је утицала на Канта, Фихтеа и Хегела. Сматрао је да је човек по природи правичан и добар, али да његову природу гуше неправични, искварени и неразумни системи владавине и егиостични нагони. Тврдио је да су људске установе пролазне, али да су трајније ако су засноване на принципима ума и на начелима друштвеног уговора који једнако обавезује владаре и поданике.

Идеализовао је првобитно "природно стање", узроком неједнакости је сматрао приватну својину, а идеју о природном васпитању је развио у педагошком роману "Емил". Религиозни део тог дела, "Исповест савојског викара", ражестио је Парламент (у Француској врховни суд) који је наложио да се дело спали. Бавио се и музиком и компоновао је оперу "Сеоски врач", мелодраму "Пигмалион" и написао је "Музички лексикон", "Дисертацију о модерној музици", "Писмо о француској музици". Остала дела: "Друштвени уговор", "Расправа о наукама и уметностима", "Расправа о пореклу и основама неједнакости међу људима", "Јулија или Нова Елоиза", "Писмо Даламберу", "Писма са планине", "Исповести".

1836 - Умро је амерички државник Џејмс Медисон, "отац америчког устава", председник САД од 1809. до 1817. Са Александером Хамилтоном и Џоном Џејем написао је "Федералистичке списе" због придобијања подршке за ратификацију устава који је уместо конфедерације учврстио унију федералних држава САД.

1838 - Крунисана је британска краљица Викторија I, годину дана пошто је наследила престо. Током њене владавине до 1901.

често називане "викторијанском епохом", моћ Британске империје и њено колонијално царство су доживели врхунац.

1867 - Рођен је италијански писац Луиђи Пирандело, добитник Нобелове награде за књижевност 1934, један од најзначајнијих драмских писаца 20. века. Написао је 44 драме, сабране под насловом "Голе маске". Испрва је изазвао револт и забуну публике, али је убрзо стекао опште признање и отворио нове путеве модерне драматургије. Дела: приповетке "Приче за једну годину", "Смрт на леђима", романи "Покојни Матија Паскал",

"Њен муж", драме "Ђакомино", "Хенри ИВ", "Шест лица траже писца".

1873 - Рођен је Алексис Карел, француски хирург, биолог и писац, добитник Нобелове награде за медицину 1912.

Његова открића о преносу (трансплантацији) ткива и одржавању живог ткива ван организма донела су му признање Нобелове фондације и светски углед. Унапредио је и хирургију крвних судова. Његово филозофско-публицистичко дело "Човек непознаница" објављено 1935. донело му је општу популарност широм света. Био је изузетно религиозан, чак мистик. Као сарадник владе маршала Петена, оптужен је за колаборацију са окупатором али је умро пре судске пресуде.

1881 - С дозволом српског кнеза Милана Обреновића - разочараног политиком Русије - потписана је **Тајна конвенција између Србије и Аустро-Угарске**. После изјава аустријских званичника да се Аустро-Угарска не противи ширењу Србије на југ, министар спољних послова Чедомиљ Мијатовић је, без знања Председника Министарског савета (Владе) Милана Пироћанца, закључио Тајну конвенцију. Био је то мудар државнички потез Краља Милана (тада кнеза) који је Србији омогућио више деценија стабилности и свеопштег напретка.

1902 - Конгрес САД овластио је председника Теодора Рузвелта да за 40 милиона долара откупи права француске панамске компаније и од Колумбије преузме стални надзор над зоном Панамског канала у колумбијској покрајини Панами. После побуне подстакнуте из САД, 3. новембра 1903. основана је држава Панама коју је први признао Вашингтон и после само 15 дана закључен је уговор којим је за 10 милиона.

1914 - У Сарајеву је српски национални револуционар из организације "**Млада Босна**" **Гаврило Принцип** убио аустроугарског надвојводу, престолонаследника **Франца Фердинанда**. Аустро-Угарска је искористила тај догађај да Србији постави ултиматум, оптужујући је да стоји иза атентата. Пошто је Србија одбацила ултиматум, Аустро-Угарска јој је објавила рат и напала је, чиме је започела Први светски рат. Претходно је на Фердинанда бацио бомбу Недељко Чабриновић, али је промашио. Атентатори су похватани и осуђени: Вељко Чубриловић и Данило Илић на смрт, а Принцип, Чабриновић и Трифко Грабеж као малолетници на 20 година робије, али су убрзо умрли под тортуром у тамници у Терезину у Чешкој, не дочекавши распад Аустро-Угарске и ослобођење њихове земље.

1919- У Версају је на Мировној конференцији потписан мировни уговор са пораженом Немачком, чиме је и формално окончан Први светски рат. Немачка је изгубила Алзас и Лорену који су припали Француској, Саар је претворен у аутономну област под управом Париза. Аустрија је претворена у малу чисто немачку државу.

Белгија и Данска су добиле мање територије, а Данциг (Гдањск) је постао слободна лука. Немачка је изгубила седмину територије с десетином становништва, морала је да плаћа репарације, а њене колоније су подељене између Британије, Француске, Белгије и Јапана. Резултат Версајског уговора било је и стварање нових држава - Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, Пољске, Чехословачке, Мађарске, Финске, Естоније, Летоније и Литваније. долара купљена широка зона у подручју Панамског земљоуза.

1921 - Уставотворна Скупштина Краљевства Срба, Хрвата и Словенаца изгласала је Видовдански устав. Држава је проглашена "уставном, парламентарном монархијом" с династијом Карађорђевић на челу. Устав је важио до 1929. када га је краљ Александар Карађорђевић суспендовао пошто је завео личну владу како би стабилизовао прилике у земљи.

1921 - Рођен је Душан Каназир, председник САНУ од 1981. до 1994. Докторирао је физиолошке науке на Универзитету Либр у Бриселу и био је редовни професор Природно математичког факултета Универзитета у Београду и начелник лабораторије института у Винчи. Највише се бавио истраживањима у области молекуларне биологије.

1935 - Председник Френклин Рузвелт наредио је изградњу трезора златних резерви САД у Форт Ноксу у Кентакију.

1940 - Совјетске трупе запоселе су румунске области Бесарабију и Буковину (Бесарабија је до револуције била у саставу Руског царства, али је имала молдавску већину).

1948 - У Букурешту је објављена "Резолуција о стању у КПЈ" којом је совјетски вођа Стаљин, посредством Информационог бироа комунистичких партија (Информбиро или Коминформ), желео да оспори понашање врха југословенске партије. Резолуцијом су

позване "здраве снаге" да збаце челнике КПЈ, због ревизионизма.

1950 - Севернокорејске трупе су заузеле Сеул, а снаге Јужне Кореје одбачене су јужно од реке Хан.

1950 - Пуштен је у саобраћај аутопут Београд-Загреб, дуг 400 километара, назван "Аутопут братство-јединство", у чијој су изградњи учествовале и добровољне омладинске радне бригаде из целе земље.

1956 - У пољском граду Познањ угушени су раднички немири у којима је било доста жртава и то је био један од првих израза опште кризе у источноевропским земљама после Стаљинове смрти.

1960 - Основан је Универзитет у Новом Саду, који је почео да ради у јесен 1960.

1970 - Трупе САД почеле су да се повлаче из Камбоџе.

1973 - У Београду је основано Друштво за информатику Србије, с циљем ширења информатичке писмености, праћења стања и трендова као и предлагања корисних мера.

1976 - Сејшелска острва у Индијском океану су после 160 година стекла независност од Велике Британије.

1977 - Умро је српски сликар Иван Табаковић, професор Академије примењених уметности у Београду, члан Српске академије наука и уметности. Један је од најзначајнијих представника српског модерног сликарства. Студирао је у Будимпешти, Загребу и Минхену.

Почео је са сензибилним реалистичким портретима и мртвим природама. Потом почиње његова социјално ангажована фаза.

Примењивао је технику колажа.

1981 - У снажној експлозији у Техерану подметнутој у седиште Исламске републиканске партије погинуло је 74 људи, укључујући шефа владајуће партије, моћног председника Врховног суда Ирана ајатолаха Мухамеда Хусеина Бехештија, четири министра, шест заменика министара и 20 чланова Меџлиса (Скупштина).

1993 - Грчка је протерала у Албанију хиљаде илегалних имиграната, после одлуке Тиране да протера једног грчког православног свештеника.

1995 - Јапан и САД постигли су споразум о трговини аутомобилима, избегавши у последњем тренутку најављене америчке санкције против јапанске аутомобилске индустрије и могућни трговински рат.

1996 - Председник Турске Сулејман Демирел поверио је мандат за састав владе вођи исламистичке Партије благостања Неџметину Ербакану, који је после 73 године постао први исламистички Председник владе Турске.

1999 - Патријарх српски Павле је на литургији на којој се у манастиру Грачаница, поводом 610. годишњице Косовске битке, окупило 500 људи, позвао православне вернике да остану на Косову и Метохији. Истог дана снаге Кфора завеле су полицијски час у Призрену, Гњилану и Витини, у покушају да обуздају све масовнији терор такозване "Ослободилачке војске Косова" према преосталим Србима и другим неалбанцима.

2001 - Хашком трибуналу изручен је Слободан Милошевић, бивши председник СРЈ.

2008 - У северном делу Косовске Митровице конституисана је Скупштина заједнице општина Косова и Метохије. У Оснивачкој декларацији Скупштина је одбацила нелегалну, једнострано проглашену независност те српске покрајине.

2008 - Делегати Скупштине Удружења породица несталих и погинулих у Крајини и Хрватској упозорили су да се и даље ништа не зна о судбини 2.450 несталих Срба у Хрватској те да власти у Загребу из политичких разлога умањују њихов број и одуговлаче ексхумацију и идентификацију.

2011 - у саобраћајној несрећи трагично је страдао Владимир Димитријевић, издавач. Рођени Београђанин, Димитријевић је матурирао у Другој мушкој гимназији и уписао студије права али је емигрирао у Италију и затим је прешао у Швајцарску где је 1966. у Лозани основао издавачку кућу "Лаж Д'ом" (Доба човека) која је на француском говорном подручју била знаменита по издањима српских и руских аутора. Његовом заслугом на француски су преведена и објављена дела бројних српских писаца попут Милоша Црњанског, Иве Андрића, Доситеја Обрадовића, Боре Станковића, Анђелка Крстића, Александра Тишме.

Данас је велики српски национални празник Видовдан, дан када Српска православна црква обележава успомену на светог мученика кнеза Лазара, као и на друге који су пострадали за веру и отаџбину. Кнез Лазар је страдао у боју на Косову, од турске руке.

Видовдан је данас званични државни празник у Србији, у знак сећања и поштовања према свима који су страдали за отаџбину.

(РТ Војводине)